

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СЕЛЕКЦІЙНОГО РОЗВЕДЕННЯ СОБАК

Ткачук О.Д.

асистент кафедри генетики, розведення

та селекційних технологій в тваринництві

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

Селекція – це найважливіший спосіб, за допомогою якого впливають на генофонд поголів'я та породи в цілому. Ефект селекції залежить від консолідації породних ознак або позбавлення їх від небажаних, а також від природи їх успадкування.

Селекцію диких тварин здійснює сама природа. В процесі існування виживають найбільш життєздатні. Змінюється структура популяції, знижується частота небажаних генів. Оскільки одомашнені собаки не живуть по законам природнього добору, фахівці-кінологи мають розуміти принципи спадковості та мінливості, вирішуючи селекційні питання.

Частота генів у певній популяції може змінюватися за рахунок мутацій, міграцій та селекції.

Кожна популяція, власне порода собак, буде зберігати свої властивості, тобто частоту домінантних і рецесивних генів постійно із генерації в генерацію за умови, що:

- популяція є численною;
- парування є випадковим – панміктичним;
- нових мутацій не виникає;
- всі генотипи характеризуються однаковою відтворною здатністю;
- генерації не перекриваються;
- відсутність міграцій та іміграцій.

Проте дотримання таких умов не є реальним. Породні властивості тварин постійно змінюються. Тільки повна ізоляція породи від інших

генотипів може зберігати певну гомозиготність. Для кожної породи притаманна природня динаміка гетерозиготності.

Варто звертати увагу, що коли йдеться про прості ознаки, які контролюються однією алелеморфною парою, селекція може мінятися в залежності від того, який тип домінування притаманний – повне домінування, наддомінування, або відсутність домінантного фактору.

При повному домінуванні, коли добираються домінантні ознаки, а рецесивні вибраковуюються, при розведенні використовують собак з генотипами «АА» і «Аа», та не використовують з генотипом «аа».

У селекційній практиці враховують селекційний диференціал (S_d) – власне різницю між середніми показниками племінної групи (M_p) і середніми значеннями популяції (M), тобто $S_d = M_p - M$. Чим більший селекційний диференціал, тим кращий ефект селекції при певній величині коефіцієнта успадкованості.

Чим рідше зустрічається алель, тим важче скоротити її частоту в подальшому. Високі селекційні досягнення є на початку селекційного процесу, в подальшому темпи селекційного зростання уповільнюються.

Фактично селекціонер веде роботу із закріплення чи виключення не одного гена, оскільки більшість ознак мають полігенний характер успадкування.

Це ускладнює селекційну роботу, проте ступінь успіху залежить від правильного первинного добору. Ефект результату залежить від ступеня генетичного, точніше адитивного генетичного контролю над ознакою чи групою ознак, за якими ведеться селекція. На ефективність добору впливають коефіцієнт успадкованості (h^2) та селекційний диференціал (S_d). Таким чином, ефект селекції прямо пропорційний селекційному диференціалу та коефіцієнту успадкованості ($S_{\text{ефект}} = S_d \times h^2$).

У практиці розведення собак селекцію ведуть не за однією ознакою, а за комплексом ознак. У такому випадку мова йдеться про багатоцільову селекцію, яка має чотири способи її реалізації.

Спеціалізоване розведення, яке в собаківництві не придане.

Цугова (послідовна) селекція має певне значення при розведенні собак, але має і певні обмеження. Селекція за незалежними рівнями широко застосовується в собаківництві, але з певними уточненнями.

Метод селекційного індексу включає в себе всі питання, які є важливими для селекціонера, але для собак ще не відпрацьовані значення окремих індексів.

Селекція за пороговими ознаками полягає в доборі собак, які характеризуються значним числом бажаних генів. Вона застосовується для більшості полігенних ознак з постійною мінливістю.

Успішність селекційної роботи залежить від системи обліку. Існує багато різноманітних способів обліку. Джерелом інформації можуть бути:

1. Професійна література по породі.
2. Журнали по породі.
3. Колекційні альбоми фотографій.
4. Судівські звіти з чемпіонатів.
5. Клубні племінні книги.

Існують способи збору даних. До них відносяться:

1. Комплексний добір.
2. Спрямований добір.
3. Індивідуальний добір.
4. Множинний добір.

Всі способи, крім першого, виключають в'язки собак з генотипом Np , що не дають в пометах «поганих» генів.

У підсумку зазначаємо:

1. Успіх селекційної роботи залежить від глибоких знань природи спадковості та мінливості.
2. Динаміка мінливості ознак зумовлена генетичними та паратиповими факторами.

3. Високі селекційні досягнення відбуваються на початку селекційного процесу з породою. В подальшому темпи селекційного зростання уповільнюються.

4. Ефективність селекції прямо пропорційна селекційному диференціалу та величині успадкованості ознаки.

5. Успішність селекційної роботи залежить від системи обліку та наявного збору даних.

КОРОТКА ІСТОРІЯ СУЧАСНОГО СОБАКІВНИЦТВА

Федяєв С.В.

студент 1-го курсу другого рівня освіти, магістр

Науковий керівник: **Федяєва А.С.**, ст. викл., канд. с.-г. наук

Державний біотехнологічний університет, м. Харків

Собаківництво в Україні, як і у світі, має свою історію. Мається на увазі породне розведення собак. У дореволюційний годинник розведенням собак займалися переважно пани та заможні люди, деякі з них мали відомі розплідники. Собаківництво розвивалося під патронатом Імператорського товариства мисливців. Видавалися племінні книги, наприклад, Племінна книга Московського товариства імені імператора Олександра II, в якій були зібрані відомості про собак з 1862 по 1912 (4 томи). У племінну книгу записувалися собаки, походження яких було простежено щонайменше ніж на три кровні генерації. І тут собаки визнавалися кровними (племінними) з історичних часів.

Собаківництво в Україні розвивалося не ізольовано від інших країн. Було укладено угоду з англійським Кеннел-клубом та мисливськими організаціями європейських країн, які мали домовленості про визнання